

Trochu udiven slavím tiché jubileum. Je tomu pět let, celých pět let a několik dní, co jsem na tomto místě psal poprvé o mistru Bandouchovi. Pět let!

5

Jejich první polovina byla doba idyly s mnoha krásnými dny divošské radosti z venkova a doba fejetonů, které jsem psal nejraději. Byla to také doba mnoha nářků, nářků nad českým životem, který chátral. V jejich druhé polovině ledacos počalo se měnit. Mistr Bandouch zmizel v cizích službách, moje idyla stávala se tak samotářskou, že se snad dala předvídati nějaká reakce, bída českých poměrů dostoupila vrcholu. I jiné věci spěly rychle ke svému zenitu. Čichali jsme zvědavě k husté a dusné atmosféře, chtějíce vycítiti, co skrývá, co chystá.

15

Dočkali jsme se. A moje idyla chystá se doživořiti, škrcena dobou zcela neidylickou. Hromy bijí, věci se převracejí. Teprve ten, kdo vyvázne se zdravou kůží, může pomýšleti na nový pořádek ve svém životě.

Ale jak, jak se teď vzpomíná! Přes těch pět let vidím stále před sebou ten starý těsný skleník v Lukách, kde jsem poprvé mluvil s mistrem Bandouchem. Zdá se mi, že by stačilo jen péro odhodit, klobouk vzít a v pěti minutách že bych seděl opět na nějaké dřevěné improvizaci pod kalnými skly, ve vlhkém horku, v němž neustále cvrlikají kapky vody, a naslouchal s bylinami dravé bystrině, která proudí neoblomně z hrdla mistru Bandouchovi, když má dobrý den a vypravuje. Naslouchal bych opět drsným rapsódiím o tom, jak se žilo v Dolní Tuzle, jak se pekli skopci na horách a jak se milovaly nebezpečné krasavice...

30

Jak se vzpomíná! Chtěl bych ještě jednou s blahým klidem v mysli „pikírovat“ lobélie nebo stavět pasti na myši nebo cokoliv jiného činit z toho stera věcí, jež jsou nutny k životu tichému tropickému ostrůvku, jímž je v našem chladném zeměpásu skleník. Chtěl bych také hrnouti se opět po stráních měkkých mechem nebo sněhem; za prout-

35

ky, za jmelím, za smrkovými šiškami, za dary těch lesů, do nichž mistr Bandouch chodil jako domů...

Chodím však tiše a unaveně lesními alejemi, do nichž až nahoru doléhají cizí zvuky z údolí, kde se cvičí rekruti.
5 Také pochod vojenské trubky nebo píseň vracející se kolony.

Mistr Bandouch prodělal už kus vojny, přinesl si z ní třetí hvězdičku a dvě rány.

Čas zdá se míti teď spád vodopádu, snad proto, že válka připadá nám pomalá jako rafije hodin, když nechtějí a ne-
10 chtějí setkat se na dvanácté, ač bychom již tak rádi zasedli k obědu. A tož je tomu velmi dávno již, co mi řekli, že také mistr Bandouch už je „tam“, že jeho pluk projížděl naší dědinou. Bandouch stál v otvoru vagónu, volal, kýval, dával nás pozdravovat. Pak jednou přišel první růžový
15 lístek od něho. Nic než pozdrav. Ale zajímalo mne, kde jest. Představoval jsem si ho, kdysi četníka v Tuzle, opět někde dole, po srbsku sakrujícího. Tedy kde jste? Odpověděl pohlednicí z Krakova. Pak to šlo již ráz na ráz. Nejprve růžový lístek: „Vemte laskavě na vědomí, že jsem
20 byl jmenován četařem.“ To jsem učinil a gratuloval mu, že je dosud zdráv. Pak růžové lístky hustě popsané droboučinkým písmem: člověk by byl neřekl, že Bandouchova na pařezech vyzkoušená pravice je schopna takového výkonu. Bylo to vylíčení jeho prvních bojů. Bojoval na Sanu
25 a bil se jako lev. A konečně pokračování v dopise: ten psal už vleže z nemocnice v Rábu. A pak příběhla jednoho dne Soňa ze školy rovnou ke mně: „Máš přijít večer k Bandouchům, Julek je doma.“

Takový starodávný obrázek z pohnutých dob: Sedíme
30 v koutku horké a nízké selské sednice při blikavém světle, je zimní večer, před námi mistr Bandouch s tlustou holí, kolem něho matka, sestry, jejich mužové, a raněný vypravuje.

Stará známá bystřina proudí opět neoblomně. Ale dnes
35 jest ještě živější a syrovější než dříve, tehda, ve skleníku. Není to chvála skopců na rožni se pekoucích, ani chvála bosenských krasavic. Je to skutečná rapsódie válečná: praskají v ní šrapnely a hrčí kulomety. Pro mistra Ban-

ďoucha je hlavně maximovka učiněný ďábel: neznal jí dřívě, nevěděl, co umí. Tamhle v tom keříku je ukryt ten ďábel, a oni zde na silnici, každý za jedním stromem. Hů, kosa toho ďábla sežne všechno, co se odváží jen hlavu vystrčit. Nakonec přece však umlkla, našli ji opuštěnou a vedle ní polní kukátko, válečnou kořist pro mistra Bandoucha... 5

Mám toho mnoho na těch růžových lístcích, na nichž písmo je napěchováno. A mistru Bandouchovi věřím, že se bil jako lev. Kdo ho viděl šplhati na nejvyšší jedle za jmelím, ten mu to musí uvěřiti. 10

Ted' je někde v Čechách, v místě svého pluku. Jistě touží, aby mohl ještě jednou do pole. Chtělo se mu toho již tehda, když se belhal po svém návratu po dědině. Je také z těch vojáků, kteří v duchu stále si myslí: Kdybych byl generálem...! Lidé s jinou krví neporozumí mu ihned; jsou to lidé, kteří by také nelezli za ním na vrcholky jedlí kvůli kytičce jmelí... 15

Přál bych mistru Bandouchovi, aby ještě jednou mohl napojiti svou divokou mysl vřavou skutečné bitvy a vyšel z ní ještě šťastněji než poprvé. Snad se někdy shledáme ještě v nějakém skleníku, kde by mi mohl dopovědět svou válečnou historii. Snad... 20

A tak tato kapitolka je prozatím neukončena. Také z jiných důvodů. Představoval jsem si ji jako epilog ke knize fejetonů, v nichž jméno mistra Bandoucha nevyskytuje se toliko jedenkrát. Ale vidím, že konec takového epilogu dá se lépe napsati až po válce. I v tom případě, že by jej psal někdo za nás — — 25

Duben 1915